

Sygn. akt III AUa 1466/12

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ewa Drzymała
Sędziowie:	SSA Marta Fidzińska - Juszcak (spr.) SSA Feliksa Wilk
Protokolant:	st.sekr.sądowy Mariola Pater

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2013 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **J. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawczynie J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie Wydziału VIII Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 17 września 2012 r. sygn. akt VIII U 59/12

**o d d a l a apelację.**

Sygn. akt III AUa 1466/12

## UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 września 2012 r. Sąd Okręgowy w Krakowie VIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie J. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. z dnia 14 listopada 2011 r. i 9 stycznia 2012r., którymi organ rentowy odmówił ubezpieczonej przyznania prawa do emerytury z obniżonym wiekiem emerytalnym na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ( Dz. U. z 2009r. Nr 153,poz. 1227 z późn. zm.)

Bezspornym w sprawie było, że odwołującej J. K. (ur. (...)) decyzją z dnia 16.03.1998r. przyznano prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy zarobkowej począwszy od dnia 16.03.1998r. Świadczenie to pobierała do dnia 31.08.2000r. Decyzją z dnia 24.09.2009r. odmówiono jej prawa do świadczenia przedemerytalnego. Wniosek o prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych złożyła w dniu 01.09.2011r. Łączny staż pracy ubezpieczonej na dzień 01.01.1999r. wyniósł: 25 lat, 4 miesiące i 24 dni okresów składkowych i nieskładkowych,

w tym 4 lata, 3 miesiące i 28 dni okresów pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczona nie pozostaje w stosunku pracy i nie jest członkiem OFE. W lipcu 2010r. skończyła 55 lat.

Sąd Okręgowy ustalił, że w okresie od 02.05.1977r. do 15.03.1998r. J. K. pracowała w (...) Spółdzielni (...) w W. w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku aparatowa. Jako aparatowa zajmowała się obsługą wirówek, suszarek, kompresorów, maszyn do mycia przewodów. Do jej obowiązków należały prace związane z pasteryzowaniem mleka.

W wym. wyż. spornym okresie odwołująca nie wykonywała pracy w warunkach szczególnych czy też w szczególnym charakterze. Pracowała co prawda przy obsłudze wirówek i suszarek, ale w przemyśle mleczarskim. Tymczasem do prac w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze zalicza się prace przy obsłudze pras filtracyjnych, wirówek i suszarek w wykonywane tylko i wyłącznie w przemyśle drożdżowym i piwowarskim.

Powyższy stan faktyczny Sąd pierwszej instancji ustalił na podstawie akt osobowych odwołującej, zeznań świadków J. Ł. i E. G., zeznań odwołującej i akt rentowych.

Sąd ustalając powyższe okoliczności oparł się na zeznaniach odwołującej i świadków gdyż są one spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniają. Świadkowie pracowali wspólnie z odwołującą w spornym okresie, a zatem posiadali wiarygodne informacje co do rodzaju wykonywanej przez nią pracy oraz czasu jej trwania. Dowody te znajdują potwierdzenie w dokumentach zgromadzonych w aktach rentowych. Nie bez znaczenia pozostaje również okoliczność, że świadkowie E. G. i J. Ł. posiadają prawo do emerytury jednak nie z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Odnośnie natomiast wymiaru czasu pracy, wbrew stanowisku ZUS Sąd ustalił, że J. K. w spornym okresie pracowała w Spółdzielni (...) na pełen etat. Powyższe wynika głównie z akt osobowych odwołującej się. Błąd w twierdzeniach ZUS najpewniej jest wynikiem omyłki. W aktach rentowych ubezpieczonej zalega bowiem zaświadczenie z dnia 16.10.1997r. wystawione przez (...) Spółdzielnię (...) z którego jednoznacznie wynika, że ograniczony wymiar czasu pracy w okresach od 03.10.1983r. do 31.12.1983r. i od 01.01.1984r. do 31.01.1992r. miała współpracującą z wnioskodawczynią - J. Ł.. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy zacytował treść przepisów 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ( cyt. wyż.) oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia z dnia 7.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z dnia 18 lutego 1983 r. nr 43 poz. 8 ze zm.), który stanowi, że pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Stwierdził Sąd, że z przeprowadzonego postępowania dowodowego, wynika iż J. K. w przedmiotowym okresie nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, tymczasem zgodnie z cytowanym rozporządzeniem do prac w szczególnych warunkach zalicza się m.in. prace przy obsłudze pras filtracyjnych, wirówek i suszarek w przemyśle drożdżowym i piwowarskim (Dział X. „W rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym” poz. 13 wykazu A). Jak wynika z zgodnych zeznań świadków i samej odwołującej się, w okresie będącym przedmiotem zainteresowania Sądu, wykonywała ona czynności związane z obsługą wirówek i suszarek, ale przy pasteryzowaniu mleka (w przemyśle mleczarskim), nie zaś w przemyśle drożdżowym lub piwowarskim zaś dla uznania konkretnego rodzaju lub stanowiska pracy za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze decydujące znaczenie ma to, czy jest to praca wymieniona w rozporządzeniu z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 4 ze zm.) oraz w wykazach stanowiących załącznik do tego rozporządzenia.

Stwierdzając zatem, że odwołująca nie udowodniła 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a więc nie spełniła wszystkich wymaganych przez prawo przesłanek do wcześniejszej emerytury. Sąd uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie i na podstawie wszystkich powołanych powyżej przepisów jak również na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 1 k.p.c., orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiodła wnioskodawczyni J. K.. Zaskarżając go w całości, zarzuciła błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy, poprzez przyjęcie, że nie spełnia warunków do otrzymania wcześniejszej emerytury.

Wniosła o zmianę wyroku i przyznanie jej wcześniejszej emerytury w oparciu o przepis art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej (cyt.wyż.) oraz zasądzenie kosztów postępowania. W uzasadnieniu apelacji skarżąca podniosła, że kwestionowane przez ZUS wykonywanie pracy w okresie od 2.05.1977r. do 15.03.1998 r. w pełnym wymiarze czasu, zostało przez Sąd wyjaśnione i ustalono, iż pracowała wówczas w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku aparatuwej, a do jej obowiązków należały prace związane z pasteryzowaniem mleka. Apelująca powołała się na uchwałę Nr 16/83 Zarządu (...) Związku(...)z dnia 27.06.1983 r. w sprawie stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach w spółdzielni mleczarskiej i wskazała, że jej praca – aparatuwego obróbki surowca w rolnictwie i przemyśle rolno- spożywczym, wymieniona jest w dziale X, poz. 13 pkt 1. Wskazując na powyższe, stwierdziła że Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę tego aktu prawnego opierając się wyłącznie na rozporządzeniu Rady Ministrów z 7.02.1982 r. (cyt.wyż.) i na tej podstawie oddalił jej odwołanie.

### **Sąd Apelacyjny zważył co następuje.**

Apelacja jest nieuzasadniona.

Sąd Apelacyjny w całości akceptuje ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne przyjęte przez Sąd pierwszej instancji za podstawę rozstrzygnięcia.

Zgodnie z art. 32 ust. 1 w związku z art. 46 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3 art. 32 ustawy, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy emerytalnej. W myśl ust. 2 art. 32 ustawy emerytalnej, dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia. Natomiast stosownie do ust. 4 art. 32, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01 (OSNP 2002 nr 10, poz. 243) wskazał jako nadal stosowane "przepisy dotychczasowe" tylko niektóre przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wyłączając dalsze obowiązkiwanie tych, które zawierały upoważnienie dla ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralnych związków spółdzielczych do ustalenia wykazu stanowisk pracy w podległych im zakładach pracy. Stwierdził, że odesłanie do wykazów obejmujących świadczenie pracy w warunkach szczególnych nie obejmuje przepisów kompetencyjnych § 1 ust. 1- 3 rozporządzenia. To pozwala na wniosek, że ustanowione przed dniem wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach przepisy, o których mowa w odesłaniu, to tylko przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., a wśród nich § 2 ust. 1 stanowiący, iż okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, § 4 - 8a określające wiek emerytalny i staż wymagany od pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia oraz właśnie te wykazy. Nasuwa się zatem wniosek, że upadek kompetencji do tworzenia wykazów obejmujących stanowiska, na których świadczona jest praca w szczególnych warunkach pozbawił mocy akty niższego rzędu, wydane na poziomie resortowym, zawierające wykazy prac w szczególnych warunkach wykonywanych w poszczególnych zakładach.

Utrwalonym poglądem w orzecznictwie jest, że obecnie zarządzenia resortowe mogą mieć znaczenie jedynie w sferze dowodowej ( wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 października 2005 r. I UK 41/05, lex 195788; z dnia 25 lutego 2010r. II UK 218/09, lex 590247; z dnia 16 listopada 2010 r. I UK 124/10, lex 707404).

Sąd Najwyższy kilkakrotnie wyjaśniał, iż wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazach A i B , stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym

charakterze ( Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm. ) nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst Dz.U. 2009 Nr 153, poz. 1227 ze zm.) Wykazy resortowe mają charakter informacyjny, techniczno – porządkujący, uściślający. Z faktu, że właściwy minister, kierownik urzędu centralnego, czy centralny związek spółdzielczy w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalił w podległych i nadzorowanych zakładach pracy, że dane stanowisko jest stanowiskiem pracy w szczególnych warunkach, może płynąć domniemanie faktyczne, że praca na tym stanowisku w istocie wykonywana była w takich warunkach i odwrotnie, brak konkretnego stanowiska pracy w takim wykazie może – w kontekście całokształtu ustaleń faktycznych – stanowić negatywną przesłankę dowodową. Innymi słowy skutki prawne wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze określone są w ustawie z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS ( cyt. wyż.) i utrzymanym jej przepisami w mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (cyt. wyż.) ); a zarządzenie ministra wydane na podstawie upoważnienia zawartego w § 1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. nie jest źródłem prawa materialnego. ( por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., sygn. III UK 337/03, lex 127855; oraz z dnia 16 grudnia 2004 r. , sygn. III UK 79/04, lex 151304)

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy w pierwszej kolejności wskazać, że zarówno w rozporządzeniu, w dziale X „ w rolnictwie i przemyśle rolno-spożywczym), jak i w resortowym zarządzeniu nr 16 Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 31 marca 1988 r. nie wymienione są prace wykonywane w przemyśle mleczarskim. W tym zakresie ustalenia Sądu pierwszej instancji są prawidłowe i trafnie Sąd ten uznał brak podstaw prawnych do zakwalifikowania pracy wnioskodawczynie na stanowisku aparatuwej w spółdzielni mleczarskiej – do prac wykonywanych w szczególnych warunkach . Nie zmienia przy tym powyższej oceny treść uchwały Zarządu (...) Związku Spółdzielni (...) – na którą powołuje się apelująca. Jakkolwiek przedmiotowa uchwała nr 13/83 z dnia 27 czerwca 1983 r. wymienia „ aparatowego obróbki surowca przy obsłudze pras filtracyjnych, wirówek i suszarek w przemyśle mleczarskim”, jednakże akt ten- z opisanych wyżej powodów – nie stanowi obecnie źródła prawa materialnego. Mógłby on mieć jedynie charakter informacyjny, uściślający i dowodowo ułatwić identyfikację stanowiska wnioskodawczynie jako pracy w szczególnych warunkach w sytuacji, gdyby w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. nie wymieniono konkretnych stanowisk w przemyśle mleczarskim, lecz operowano jedynie pojęciem ogólnym. Jednakże w niniejszej sprawie okazał się on nieprzydatny, gdyż rozporządzenie nie tylko nie wymienia konkretnych stanowisk, ale nawet ogólnie nie uwzględnia prac w przemyśle mleczarskim.

Tak więc z przedstawionych wyżej względów Sąd Apelacyjny za trafne uznał stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wnioskodawczynie nie wykazała 15 lat pracy w szczególnych warunkach, co łącznie z pozostałymi warunkami, uprawniałoby ją do emerytury w obniżonym wieku, o której mowa w art. 184 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (cyt. wyż.).

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, uznając bezzasadność zarzutów apelacji, na zasadzie art. 385 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.

**A.B.**